

13. Pruski W. Bałaguli i ich zaprzęgi. // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej 6/1/2. Warszawa 1958. – S. 7-35, 130-133.
14. Ершов В. Польська мемуаристична література Правобережної України доби романтизму. Монографія. – Житомир: Полісся, 2010. – 451 с.
15. Balagulstwo. // Roczniki polskie z lat 1857-1861. Rok 1857. – T.I. Pariz, 1865. – S. 280-290.
16. ЦДАК України, ф.1342, оп.1, спр.136, – 97 арк.
17. ЦДАК України, ф.442, оп.791а, спр.135, – 52 арк.
18. Ochocki J. D. Pamiętniki. Wilno: wydane przez J. I. Kraszewskiego, T. 1. – 1857. – 461 s.
19. Dunin-Karwicki J. Wspomnienia wołyniaka. Lwów. 1897. – 339 s.
20. Kieniewicz S. Szaszkiewicz Antoni // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 1984. – t. XLVII/1, zeszyt 192. S. –140-142.
21. Колесник В. Відомі поляки в історії Вітчизни: біографічний словник. – Вінниця: ВМГО «Розвиток», 2007. – 1008 с.
22. Rzewuski H. Mieszaniny obyczajowe przez Jarosza Bejłę, Wilno: nakład i druk Teofila Glücksberga, 1841. – 293 s.
23. Бандурка: Українські сороміцькі пісні / Упоряд. М. Сулима. – К.: Дніпро, 2001. – 280 с.
24. Гримич М. В. Етнолінгвістичні підходи до вивчення сороміцького фольклору // Етнічна історія народів Європи: Зб. наук. праць. – К.: УНІСЕРВ, 2004. – № 17. – С. 133-136.

Полиш В.В. БАЛАГУЛЬСТВО НА ПОДОЛЬЕ В 30-40-Х ГГ. XIX В. В КОНТЕКСТЕ УКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ВОЗРОЖДЕНИЯ

В статье рассматривается движение балагул на Подолье в 30-40-х гг. XIX в. и его идеологическая направленность. Определяются границы распространения на Подолье и период существования движения. Анализируются предпосылки и причины возникновения балагульщины, ее основные особенности и значение в развитии и распространении украинских национальных идей.

Ключевые слова: балагулы, украинское национальное движение, украинофильство, украинско-польская шляхта.

Polish V.V. BALAGULSTVO IN THE PODILLYA REGION OF 30-40S XIX CENTURY IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN NATIONAL REVIVAL

This paper examines the movement balahuly in the Podillya region of 30-40s of the XIX century and reveals its ideological orientation. The author defines the time period of the movement, its borders in the Podillya region and analyzes the background and reasons for the expansion of balahulschyna, its main characteristics and importance in the development and distribution of Ukrainian national ideas.

Keywords: balahuly, Ukrainian national movement, Ukrainophilism, Ukrainian-Polish nobles.

УДК 330.212.86 (477)

Л.А. Сокур

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ДІЛОВОДСТВА В УРСР: ОСНОВНІ РИСИ Й НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ (1930-1950-ТІ РР.)

У статті досліджено процес формування та реалізації державної політики у сфері діловодства в УРСР періоду сталінської доби, визначено її основні риси й напрями, окреслено здобутки та прорахунки в цій сфері. З'ясовано, що з приходом до влади Й. Сталіна розпочалось згортання політики «українізації» та взято курс на централізацію та відновлення тотального контролю центру за сферою діловодства. Зроблено висновки про те, що політика 1930-1950-х рр. характеризувалася посиленням адміністративно-командних важелів правління і супроводжувалась не лише тотальним контролем держави над процесами діловодства в республіці, а й тотальним засекреченням документів та обмеженням доступу до них, закриттям наукових установ, які займалися питаннями раціоналізації процесів діловодства, що становило сутність державної політики того часу.

Ключові слова: сфера діловодства, державна політика, тотальний контроль, директивне управління, централізація, стандартизація.

Сучасне українське суспільство переживає глибокі перетворення всіх сфер суспільного життя, які супроводжуються політичними та адміністративними реформами, кадровими ротаціями, трансформацією суспільної свідомості, руйнацією старих підходів в управлінні та

осмисленням історичного досвіду. Важливе місце в цих процесах посідає сфера діловодства, яка виступає своєрідним індикатором політичного та економічного розвитку суспільства. Подальший розвиток та раціоналізація якої має спиратися на науковий аналіз розвитку цієї сфери у попередні історичні періоди.

Метою статті є аналіз сфери діловодства в УРСР 30-50-х років ХХ століття та визначення основних рис і напрямів її розвитку.

Окремі аспекти організації діловодства в УРСР 30-50-х років ХХ століття розглядалися у працях О. Загорецької, С. Кулешова, І. Петрової, Ю. Палеми, В. Савицького, Н. Сальнікової та інших, що свідчить про інтерес до історії даного періоду та дозволяє сформувати цілісну історичну картину сталінської доби.

Кінець 1920-х – початок 1930-х рр. ознаменувався завершенням боротьби за владу серед вищого партійного керівництва та укріпленням одноосібної влади Й. Сталіна, що потягло за собою різку зміну державної політики. Було згорнуто «українізацію» та взято курс на централізацію, відновлено тотальний контроль центру за всіма сферами життя, в тому числі й діловодною. Все діловодство в УСРР переводилось на російську мову, блокувалась управлінська ініціатива, всі циркуляри та директиви, що надходили згори, сліпо копіювались та наслідувались на місцях. Державні акценти в цей час були зміщені з науково-освітньої сфери до економічної, що відразу ж позначилось на стані діловодства.

Використання структурного інструментарію, інформаційного та адміністративного тиску, інструментів тотального контролю й силових методів у здійсненні державної політики у галузі діловодства відтепер стає домінуючим. У 1930-х рр. було розпочато реорганізацію органів влади на місцях – райвиконкомів, що призвело до структурних змін у сфері організації процесів діловодства.

Варто відзначити, що при удосконаленні роботи державного апарату, акцент завжди робився, передусім, на інформаційному та документальному забезпеченні управління (далі – ДЗУ), тобто на діловодстві. Проте раціоналізаторські роботи у сфері управління на початку 30-х рр. були згорнуті, а питаннями постановки діловодства у відомствах починає займатись виключно архівна служба [1, с. 15]. Тому питання діловодства цього періоду переважно розглядались на державному рівні через призму архівної справи.

Для врегулювання діловодних процесів та впорядкування документів у ліквідованих райвиконкомах було розпочато постановку архівної справи [2, 31 арк.], стан якої, за свідченням архівних матеріалів, значно погіршився. Зокрема, в одному з листів до Центрального архівного управління (далі – ЦАУ) зазначалось, що «архівні матеріали Виконкома переховуються неупорядковані, окремі матеріали... знищені на 50% крисами», в інших райвиконкомах «матеріали переховуються в сараї, неупорядковані, опису немає», і є навіть такі архіви, в яких документи «з початку існування райвиконкому і до 1930 р. включно загинули» [3, арк. 28-31]. Все це свідчило про неприпустимий стан організації діловодства в державних установах та необхідність негайного реагування шляхом залучення фахівців для налагодження процесів діловодства та збереження архівного фонду, активного включення в роботу наукових установ, зокрема, Інституту раціоналізації управління (далі – ІРУ). Натомість сталінське керівництво в 1934 р. закриває ІРУ, а сферу діловодства передає під опіку Народного комісаріату внутрішніх справ СРСР (далі – НКВС). З березня 1939 р. відання архівними установами України передавалось НКВС УРСР. ЦАУ УРСР було перетворене на Архівний відділ НКВС УРСР (з червня 1941 р. – Архівне управління), в компетенції якого залишалися питання діловодства. Наступним кроком сталінського керівництва стала реорганізація архівної сфери, як такої, що «не відповідає тим вимогам і завданням, які стоять перед радянськими архівними органами» [4, арк. 1].

Варто зауважити, що всі наукові напрацювання, зроблені у 1920-30-х рр. у сфері діловодства, на практиці не використовувались, що можна розцінювати, як свідому бездію партійних та державних органів влади для встановлення тотального контролю як над діловодними процесами в державі, так і над усім суспільством в цілому.

Переведення сфери діловодства під управління НКВС сприяло поглибленню централізації в цій сфері. Основними документами стали протокол, директивний лист та циркуляр, які були обов'язковими для виконання будь-якими відомствами. У 1930-х рр. протоколи засідань бюро чи секретаріату партійного комітету отримали гриф «Цілком таємно»

і, як зазначає Є. В. Балюліна, мали зберігатись членами парткомітету, яким вони були адресовані в незгораючих шафах або опечатаних ящиках [5, с. 73-74].

Отже, фактичне зрощення партійного й державного апаратів породило нові явища в діловодстві: сувору заборону копіювання, виписок та будь-яких посилянь на протоколи парткомітету. Відтепер основні питання в державі вирішувалися компартією, її рішення та постанови здійснювали вагомий вплив на розвиток державної політики у сфері діловодства, і, як не прикро, не завжди позитивний. Суворий контроль з боку партійних структур та їх органів призвів до повного дублювання та переписування постанов партійних інстанцій, що спровокувало обвал однорідних документів, які повністю дублювали всесоюзні аналоги.

У ході проведеної реорганізації все діловодство та архівні установи на теренах Радянської України, їх структура, були повністю уніфіковані за радянським зразком і остаточно позбавлялись національної специфіки.

Тотальний контроль та репресивна політика сталінського керівництва ініціювали появу скарг, доносів, анонімних листів. 13 квітня 1933 р. було прийнято Постанову президії ЦВК «Про розгляд скарг трудящих та прийняття до них необхідних заходів» [6, с. 96], а 1935 р. постановою ЦВК СРСР «Про положення справ з розбирання скарг трудящих» від 14 грудня 1935 р. [7, с. 101] були внесені окремі уточнення. У результаті прийняття нової Конституції СРСР 1936 р, відповідно до якої місцеві ради та їх виконавчі органи отримали право прийняття рішень та видання розпоряджень у межах своїх повноважень [8, с. 117], процеси діловодства в республіці активізувалися. Однак в умовах тотального контролю це потягло за собою збільшення кількості розпорядчої документації, послаблення виконавчої дисципліни та розширення управлінського апарату. Більшість директив та постанов, що надходили, не містили чітких вказівок, а лише дублювали розпорядження вищих інстанцій. Щоб подолати кризові явища у діловодстві, було розпочато реорганізацію відділів обкомів, райкомів та ЦК ВКП(б), проте істотних змін це не принесло [9, с. 75].

Директивне управління та тотальний контроль, що мали місце в 1930-х рр., гальмували розробку дієвої державної політики у сфері діловодства. Протягом 1920-1930-х рр. так і не було створено базового нормативного документа, який би регулював діловодство в УРСР. Його організація здійснювалася на основі окремих інструкцій, об'їзників, розпоряджень, методичних вказівок, поодиноких посібників, інформативна частина яких нерідко не була узгоджена між собою. Невирішеність проблем діловодства все частіше провокувала появу думок щодо відновлення діючої раніше системи діловодства та її удосконалення.

У 1941 р. відбулась Перша міжгалузєва нарада з оргтехніки, яка зробила спробу дещо врегулювати діловодну сферу й підняла питання створення єдиного координаційного центру, який би займався проблемами діловодства в країні, розробки нормативної бази діловодства, проведення уніфікації, підготовки і перепідготовки працівників у сфері діловодства, створення Всесоюзного науково-дослідного інституту для розробки комплексу проблем ДЗУ тощо [10]. Питання, що піднімалися на нараді, свідчили про недосконалу систему державної політики у сфері діловодства, яка потребувала негайної раціоналізації.

Спроби врегулювати окремі елементи діловодних процесів, як і в попередній період, носили епізодичний характер. Так, наказом НКВС СРСР № 114 від 23.02.1941 р. було встановлено терміни зберігання документів [11, арк. 1]. Проте подальша діяльність держави та підпорядкованих їй відомств, на які було покладено роботу з раціоналізації діловодства та розробки нормативно-методичних матеріалів, була перервана початком Великої Вітчизняної війни.

В умовах війни було розпочато евакуацію, передусім, секретних документів, науково-технічних розробок та архівних матеріалів у віддалені республіки СРСР. Вивозу підлягали особливо цінні й унікальні документи, науково-довідковий апарат, документи, що характеризували обороноздатність СРСР, документи оперативного значення, тоді як історичні документи, евакуювати які було неможливо, залишали, розосередивши їх по сховищах.

Під час дослідження державної політики у сфері діловодства в роки війни її слід розглядати в ключі тих об'єктивних історичних подій, що відбувались довкола: з одного боку ми спостерігаємо вивезення з УРСР документальної частини діловодства вглиб СРСР, а з іншого – поширення нової системи діловодних процесів в умовах окупаційного режиму. Відтак, специфікою дослідження питань організації діловодних процесів цього періоду є

.....
наявність двох течій, які ми умовно окреслимо як «діловодство в евакуації» та «діловодство в окупації».

Щодо першої складової, «діловодства в евакуації», зауважимо, що в період війни науково-методичні дослідження та робота над раціоналізацією діловодства в цілому значно уповільнилась та загальмувалась, проте не припинилась. Було продовжено роботу по раціоналізації поточного діловодства та впорядкуванню його архівної частини. Так, в Златоусті, куди було вивезено найбільшу кількість документальних матеріалів з України, на 1942 р. було розроблено план роботи управління держархівів УРСР. Проте основна діяльність здебільшого носила характер партійного замовлення і полягала у виявленні документів контрреволюційних елементів, упорядкуванні довідників для органів держбезпеки НКВС, розробці матеріалів про буржуазно-націоналістичні партії в Україні тощо [12].

Для налагодження поточного діловодства та своєчасної передачі справ на зберігання, в умовах евакуації, в лютому 1943 р. було видано «Тимчасову інструкцію про постановку діловодства, порядок оформлення, зберігання та здачу в архів закінчених справ в радянських підприємствах та установах», яка складалась з двох розділів: I – «Постановка діловодства», II – «Порядок оформлення, зберігання та здачі в архів закінчених справ» [13, арк. 3-7]. Загалом же, характерною ознакою періоду евакуації стало перебування українських діловодних процесів у ключі всесоюзних та поширення дії постанов і розпоряджень уряду СРСР на діяльність усіх евакуйованих українських установ, підприємств та організацій. Так, в 1943 р. Головним архівним управлінням (далі – ГАУ) було розроблено проект «Інструкції по постановці документальної частини та охороні документальних матеріалів у поточному діловодстві установ, організацій та підприємств Союзу РСР», у якому висловлено думку про необхідність єдиних вимог до документів у діловодстві та зроблена спроба уніфікувати вимоги по постановці діловодства в загальнодержавному масштабі [14, с. 16].

Процеси діловодства в окупованій Україні були організовані фашистським командуванням за німецьким зразком. Архівні установи на початковому етапі окупації розвивались за раніше сформованою схемою і не зазнавали втручання з боку окупаційних властей. Проте наприкінці 1942 р. було створено Крайове управління архівами, бібліотеками та музеями при рейхскомісарові України, яке взяло під свій контроль всі українські архівні установи та процеси діловодства, а починаючи з 1943 р., було розпочато масовий вивіз цінних документів до Німеччини [15]. Таким чином, документальній спадщині України в роки війни було завдано величезних втрат обома тоталітарними режимами.

Після визволення Києва в листопаді 1943 р. до столиці повертається Управління державними архівами НКВС УРСР та розпочинає обстеження уцілілих діючих установ й секретних архівів спецвідділів. Цю роботу було доручено інспекторам Відділу Держархівів УНКВС [16, арк. 13].

На звільненій території України знову відновлюється діловодство за радянським зразком. І в 1944 р. було видано «Інструкцію про постановку документальної частини і охорону документальних матеріалів поточного діловодства в наркоматах та інших установах СРСР» [17, арк. 1-28]. Інструкція поширювалась на всю документацію, що утворюється в діловодстві Народних комісаріатів та інших установ, організацій та підприємств СРСР, та містила зразки основних видів службових документів. На її основі окремі установи мали розробити власні інструкції по діловодству та переліки документів.

На основі вище окресленої інструкції було прийнято Інструкцію про постановку документальної частини і охорону документальних матеріалів поточного діловодства в міністерствах та інших установах, організаціях та підприємствах УРСР, яка включала в себе 8 розділів та додатки [18, арк. 29-52].

Важливим кроком у формуванні державної політики стало відкриття в 1944 р. при Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка кафедри архівознавства, яка готувала спеціалістів у сфері архівістики та діловодства [19]. Це було символічною подією, оскільки ще в 1852 р. на його базі було засновано Київський центральний архів давніх актів, а його документальні матеріали заклали фундамент формування Центрального державного історичного архіву України. Тож є підстави говорити про давні традиції і наступність. М.Г. Щербак та Я.С. Калакура слушно зауважують, що ці традиції передавалися від покоління до покоління його професорів і вихованців та були успадковані в ході і після Української

революції 1917-1921 рр. [20, с. 156], саме тому до середини 1990-х рр. Київський університет залишався єдиним центром підготовки спеціалістів з діловодства в Україні.

Повоєнний період ознаменувався активізацією діловодних процесів у республіці та підвищеною увагою з боку держави до питань діловодства. Уже в 1944 р. державними інституціями були затверджені «Тимчасова інструкція про постановку діловодства, порядок оформлення, зберігання та передачі до архіву завершених справ у радянських підприємствах та установах» [21, арк. 3] та «Інструкція з постановки документальної частини та охорони документальних матеріалів поточного діловодства в міністерствах та інших установах, організаціях та підприємствах УРСР» [22, арк. 29], в яких чітко прописувались організаційні форми діловодства, етапи документообігу та основні види документів, що унаочнювалися додатками.

Важливим у плані формування державної політики з діловодства стало усвідомлення державними органами, що архів починається з правильно організованого поточного діловодного процесу, а поточне діловодство є запорукою успішної управлінської діяльності. Усвідомлення цього активізувало впорядкування на рівні законодавчого та нормативно-методичного забезпечення діяльності органів радянської влади всіх рівнів. Свідченням цього стала Постанова Ради міністрів СРСР (далі – РМ СРСР) «Про впорядкування діловодства в сільських Радах депутатів трудящих» від 17.01.1948 р., відповідно до якої було розроблено «Інструкцію з діловодства у Сільських Радах депутатів трудящих Української РСР», затверджена постановою РМ УРСР від 5.07.1949 р. № 1808 [23] та Постанова РМ УРСР від 20.10.1950 р. № 3238 «Про затвердження Інструкції по діловодству у виконкомах районних Рад депутатів трудящих УРСР», відповідно до якої вироблено «Інструкцію з діловодства у виконкомах районних Рад депутатів трудящих УРСР», яку мали ввести в дію з 1.01.1951 р. [24, арк. 15]. Ці нормативні документи визначали загальні засади діловодства вищезокреслених органів та прописували основні етапи документообігу включно до передачі на архівне зберігання. При цьому мовою діловодства зазначених інституцій визначалась українська, про що свідчить Проект Інструкції по діловодству у виконкомах районних Рад депутатів трудящих УРСР [25, арк. 2–67] та Інструкції по діловодству у виконкомах обласних Рад депутатів трудящих УРСР [26, арк. 85-150].

Отже, політика 1930-1950-х рр. характеризувалася посиленням адміністративно-командних важелів правління і супроводжувалась не лише тотальним контролем держави над процесами діловодства в республіці, а й тотальним засекреченням документів та обмеженням доступу до них, закриттям наукових установ, які займалися питаннями раціоналізації процесів діловодства, що становило сутність державної політики того часу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузнецова Т. В. Архив начинается с делопроизводства / Т. В. Кузнецова // Делопроизводство. – 2009. – №2. – С. 13 – 17.
2. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 1173. – 31 арк.
3. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 1173. – 31 арк.
4. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 1832. – 76 арк.
5. Балюлина Е. В. Из истории документирования деятельности местного партийно-советского аппарата в 1930 г. / Е. В. Балюлина // Делопроизводство. – 2005. – №1. – С. 72-75.
6. Сборник законодательных актов по делопроизводству (1917 – 1970): учеб. пособ. /под ред. Я. З. Лившица. – М.: МГИАИ, 1973. – 157 с.
7. Сборник законодательных актов по делопроизводству (1917 – 1970): учеб. пособ. /под ред. Я. З. Лившица. – М.: МГИАИ, 1973. – 157 с.
8. История делопроизводства в СССР: учеб. пособие / под. ред. Я. З. Лившица, В. А. Цикулина. – М.: МГИАИ, 1974. – 169 с.
9. Балюлина Е. В. Из истории документирования деятельности местного партийно-советского аппарата в 1930 г. / Е. В. Балюлина // Делопроизводство. – 2005. – №1. – С. 72-75.
10. Балюлина Е. В. Из истории документирования деятельности местного партийно-советского аппарата в 1930 г. / Е. В. Балюлина // Делопроизводство. – 2005. – №1. – С. 72-75.
11. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 6, спр. 2674. – 1-13 арк.
12. Архіви та архівна справа доби визвольних змагань і відновлення української держави (1917-1920р.р.) // Архівознавство / [Я. С. Калакура, Г. В. Боряк, Л. А. Дубровіна та ін.]; під ред.: Ярослава Калакури, Ірини Матяш. – [2-е вид.]. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2002. – 354 с.
13. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 6, спр. 2674. – 1-13 арк.

14. Кузнецова Т. В. Архив начинается с делопроизводства / Т. В. Кузнецова // Делопроизводство. – 2009. – №2. – С. 13 – 17.
15. Архіви та архівна справа доби визвольних змагань і відновлення української держави (1917-1920р.р.) // Архівознавство / [Я. С. Калакура, Г. В. Борjak, Л. А. Дубровіна та ін.]; під ред.: Ярослава Калакури, Ірини Матяш. – [2-е вид.]. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2002. – 354 с.
16. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 6, спр. 2674. – 1-13 арк.
17. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 2687. – 52 арк.
18. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 2687. – 52 арк.
19. Зворський С. Питання підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в архівній галузі в контексті діяльності спеціалізованої вченої ради в УНДІАСД [Електронний ресурс] / Сергій Зворський // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 13. – С. 242.
20. Калакура Я. Центр архівістики та джерелознавства в Київському університеті / Я. Калакура, М. Щербак // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С. 156.
21. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 2674. – 18 арк.
22. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 1, спр. 2687. – 52 арк.
23. Инструкция по делопроизводству в Сельских Советах депутатов трудящихся Украинской ССР. – К.: [Б.и.], 1949. – 48 с.
24. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 2, спр. 519. – 21 арк.
25. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 2, спр. 562. – 160 арк.
26. ЦДАВО України, ф. 14, оп. 2, спр. 562. – 160 арк.

Сокур Л.А. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЦЕССОВ ДЕЛОПРОИЗВОДСТВА В УССР: ОСНОВНЫЕ ЧЕРТЫ И НАПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ (1930-1950-Е ГГ.)

В статье исследован процесс формирования и реализации государственной политики в сфере делопроизводства в УССР периода сталинской эпохи, определены ее основные черты и направления, очерчены достижения и просчеты в этой сфере. Выяснено, что с приходом к власти И. Сталина началось свертывание политики «украинизации» и взят курс на централизацию и восстановления тотального контроля центра за сферой делопроизводства. Сделаны выводы о том, что политика 1930-1950-х гг. характеризовалась усилением административно-командных рычагов правления и сопровождалась не только тотальным контролем государства над процессами делопроизводства в республике, но и тотальным засекречиванием документов и ограничением доступа к ним, закрытием научных учреждений, занимались вопросами рационализации процессов делопроизводства, что составляло сущность государственной политики того времени.

Ключевые слова: сфера делопроизводства, государственная политика, тотальный контроль, директивное управление, централизация, стандартизация.

Sokur L.A. ORGANIZATION OF THE PROCESSES IN OFFICE-WORK SPHERE IN UKSSR: THE MAIN FEATURES AND DIRECTIONS OF THE STATE POLICY (1930-1950s)

The article observes the process of the state policy formation and realization in the office-work sphere in the USSR in the period of Stalin epoch. It defines its main features and directions, outlines achievements and failures in this area. It is revealed that when J. Stalin came to power there began the destruction of the policy of «Ukrainization» and was taken the course to centralization and restoration of the total control in the office-work sphere from the center. The author makes conclusions that the policy of 1930-1950s was characterized by intensification of the administrative-command levers of government and was accompanied not only by government's total control over the processes of the office-work sphere in the republic, but also total classifying of documents and restricted access to them, closure of scientific institutions that dealt with issues of rationalization processes in the office-work sphere which was the essence of state policy at that time.

Key words: the office-work sphere, the state policy, the total control, the policy management, centralization, standardization.

УДК 63.001.5(477) («1939-1945»)

О. В. Корзун

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УСТАНОВИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ОКУПАЦІЇ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ

В роботі окреслюється коло наукових проблем, пов'язаних з дослідженням діяльності сільськогосподарських науково-дослідних установ в роки окупації 1941-1944 рр., більшість з яких через об'єктивні та суб'єктивні причини не були евакуйовані, однак продовжили свою діяльність за нової влади, яка планувала використати науковий потенціал цих установ для